

๑. สรุปประเด็นสำคัญที่องค์กรปาฐก/วิทยากรแต่ละคนนำเสนอ

ชื่อองค์กรปาฐก/ วิทยากร ดร.นพ.โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์

สรุปประเด็นสำคัญที่นำเสนอ

การปฏิรูประบบสุขภาพ นับว่าเป็นการก้าวข้ามเรื่องของการคิดต่าง ที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนทุกภาคส่วน มีการขับเคลื่อนด้วย นักวิชาการ ฆราวาสพลังสังคม ระดมพลังทางการเมือง เปิดโอกาสให้คนได้เข้ามาถกแถลง และตกลงร่วมกัน โดยมีการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมใน ๓ เครื่องมือ ได้แก่ สมัชชาสุขภาพ ธรรมนูญสุขภาพ และ HIA

เครื่องมือ “สมัชชาสุขภาพ” เป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากมีกระบวนการของประชาธิปไตย ทั้ง ๓ รูปแบบ ประกอบด้วย ๑)การถกแถลง ๒)การมีมติขอเสนอต่อ ครม. และ ๓)การผลักดันให้เป็นกฎหมาย ในที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดเป้าประสงค์ของการถกแถลง และการออกแบบกระบวนการถกแถลง

ข้อจำกัดและบทเรียนของสมัชชาสุขภาพ ประกอบด้วย ความครบถ้วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความชอบธรรมของความเป็นตัวแทน ประเด็นตั้งต้นและผลต่อเนื่อง วัฒนธรรมประชาธิปไตยกับคุณภาพการถกแถลง รูปแบบการถกแถลงกับความสามารถเชิงวาทกรรม การแบ่งแยกแตกหักซ้ำกับภาวะสุดโต่ง ภาวะอุดมคติของการสื่อสารมติดังกับสติปัญญา กระบวนการนอกพื้นที่สมัชชา และการนำมติสมัชชาไปสู่การปฏิบัติ

ระบบนิเวศของการถกแถลง จำแนกเป็น ๗ ระดับ ตั้งแต่ การสนทนาในชีวิตประจำวัน การหารือเพื่อมีความเห็นร่วมกัน ความมุ่งมั่นในการกำหนดนโยบาย การออกแบบให้มีความหลากหลาย มีความเป็นสถาบันและเป็นทางการ มีการผลักดันให้เกิดผลการปฏิบัติ และมีความผูกมัดทางการเมือง/กฎหมายในที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะให้น้ำหนักกับส่วนไหนเป็นสำคัญ

ชื่อองค์กรปาฐก/ วิทยากร นพ.พลเดช ปิ่นประทีป

สรุปประเด็นสำคัญที่นำเสนอ

การปฏิรูปสุขภาพ เป็นส่วนสำคัญในการสร้างวิถีประชาธิปไตย มีความครบเครื่องในตัวที่มีจุดกำเนิดเกิดจากการปฏิรูปทางการเมือง นับได้ว่าเป็นปฏิบัติการทางสังคม ที่มีการใช้พลังจาก ๓ ภาคส่วน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง นับตั้งแต่มีการปฏิรูปสุขภาพเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ทำให้มองเห็นการขับเคลื่อนในประเทศไทยอยู่ ๔ ขบวนการ ได้แก่

- ๑) ขบวนการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาของตนเอง เป็นฐานล่าง ในระดับพื้นที่ รูปธรรมคือการจัดองค์กรของประชากร ชุมชน เรียกว่า องค์กรชุมชน (ชุมชนสุขภาพวะ/ชุมชนเข้มแข็ง) ซึ่งพบว่าแยกย่อยไป ๒๕ ประเภท กว่า ๓๗,๐๐๐ องค์กร นับเป็นขบวนการใหญ่
- ๒) ขบวนการ NGOs ประกอบด้วยกลุ่มชนชั้นกลาง ซึ่งไม่ได้หวังนโยบายในระดับรัฐบาลอย่างเดียว แต่สามารถสร้างกติกา บทบัญญัติของเขาเอง ซึ่งมีองค์กรที่จดทะเบียนอยู่กว่า ๒๐,๗๐๐ องค์กร
- ๓) ขบวนการเมืองภาคประชาชน/การตรวจสอบอำนาจรัฐ ประกอบด้วยเครือข่ายภาคธุรกิจ (เช่น กปปส.)
- ๔) ขบวนการคุ้มครองผู้บริโภค ที่รักษาผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งเป็นขบวนการที่จะเติบโตเร็วและไปได้ไกล

ชื่อองค์กร/ วิทยากร ศ.(พิเศษ) ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์

สรุปประเด็นสำคัญที่นำเสนอ

ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยที่เปลี่ยนไป อดีตคนในวงการสาธารณสุขพูดเรื่องประชาธิปไตย คืออยากให้การแพทย์ สาธารณสุข คือ การให้บริการที่ดีที่สุด ปัจจุบันพูดถึงประชาธิปไตย ในความหมายไม่คิดเรื่องสุขภาพอย่างเดียว วันนี้ประชาธิปไตยไปไกลกว่าเรื่องแค่ผ่านผู้แทนเท่านั้น ควรจะไปให้ไกลแบบประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ สิ่งที่เราคาดคิด มาช่วยกันพูด นี่คือการร่างรัฐธรรมนูญ

ประชาธิปไตยจะไปได้ดีแค่ไหนขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชน

ข้อเสนอแนะ คือ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จะต้องเป็นประชาธิปไตยแบบที่เราเป็นเจ้าของ เป็นของเรา self-government democracy เข้าไปศึกษา กำหนด มีจิตอาสาที่จะทำ ทำอะไรมีความคิด ทฤษฎี จะก้าวไปข้างหน้า

สมัชชาสุขภาพ สมัชชาสุขภาพจะสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย

ในการทำงาน ความเห็นของคนอื่น เคารพคนอื่น จะเป็นประชาธิปไตยแบบช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ทุกสิ่งทุกอย่างจะไม่เป็นของใครคนหนึ่ง แต่จะเป็นของทุกคน

สมัชชาสุขภาพควรคิดให้ถึงวิธีการกระจายอำนาจให้มากขึ้น

นโยบายสาธารณะ นโยบายที่ดีต้องเป็นเรื่องของสังคม ทำให้เกิดแนวปฏิบัติในสังคม เป็นคุณค่าในสังคม การรักษาสุขภาพไม่ใช่ซ่อม การกิน อยู่ หลับ นอน ต้องถูกสุขลักษณะ มากกว่าการไปยื่นให้รัฐบาลออกกฎหมายอย่างเดียว

๓. ประเด็นสำคัญที่มีการอภิปรายในหัวข้อนี้

- บทเรียนของการปฏิรูประบบสุขภาพ จากเครื่องมือสมัชชาสุขภาพ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนทุกภาคส่วน มีกระบวนการถกแถลง เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายนี้จะสามารถนำไปสู่การสร้างวิถีประชาธิปไตยได้
- พัฒนาการของการมีประชาธิปไตยในประเทศไทย และประชาธิปไตยในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ

๔. ข้อเสนอแนะที่ได้จากที่ประชุมในหัวข้อนี้

๑. พลังทางสังคมเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก อาจทำให้พลังที่ก้าวหน้าเป็นพลังที่ล่าหลัง ดังนั้น ควรไวต่อสถานการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนไป

๒. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจะต้องเป็นประชาธิปไตยแบบที่เราเป็นเจ้าของ เป็นของเรา self-government democracy ที่เข้าไปศึกษา กำหนด มีจิตอาสาที่จะทำ มีความคิด ทฤษฎี จะทำให้ก้าวหน้า

๓. ขบวนการปฏิรูประบบสุขภาพ เป็นการบุกเบิกสำนักความเป็นพลเมือง แม้ว่าจะสอดคล้องกับเจตจำนงของรัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญกับคำว่า “พลเมือง” แต่เราควรระวังเรื่องการใช้คำนี้ที่เกิดโดยอัตโนมัติด้วย จนละเลยความหมายที่แท้จริงของคำว่า “พลเมือง” ในอุดมคติไป

๔. สมัชชาสุขภาพควรคิดให้ถึงวิธีการกระจายอำนาจให้มากขึ้น

๕. หลักการประชาธิปไตยปัจจุบันนำมาใช้ในประเทศไทย แต่สิ่งที่ขาดไปคือ ความคิด เพราะคนไทยมักคิดว่า คิดง่าย แต่ทำยาก แต่ถ้าเรารับอะไรได้ง่าย ลงทุนกับการคิดในเป็นระบบ ลึกซึ้ง จะทำให้ดีขึ้น